

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 23 september 2015

Ö 4583-15

KLAGANDE

OR

Ombud och offentlig försvarare: Advokat AS

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Häktning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2015-09-15 i mål Ö 7906-15

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

OR ska inte längre vara häktad i målet.

Dok.Id 112454

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

AS ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av OR i Högsta domstolen med 814 kr. Av beloppet avser 651 kr arbete och 162 kr 75 öre mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

OR har yrkat att han ska bli försatt på fri fot.

Riksåklagaren har motsatt sig yrkandet.

SKÄL

Bakgrund

1. OR häktades den 11 september 2015 på sannolika skäl misstänkt för grov stöld den 9 september 2015 och häleri mellan den 23 augusti och den 9 september 2015. Tingsrätten ansåg att det fanns risk för att OR på fri fot undandrog sig lagföring eller straff, och risk för att han på fri fot skulle fortsätta sin brottsliga verksamhet. Vidare ansåg tingsrätten att det var uppenbart att betryggande övervakning inte kunde ordnas samt att det fanns synnerliga skäl för häktning.
2. OR överklagade häktningsbeslutet. Hovrätten har avslagit hans överklagande.
3. Åtal väcktes den 15 september 2015 avseende de brott som OR häktats för samt för ytterligare två fall av stöld, i maj 2015. Huvudförhandling är utsatt att äga rum måndagen den 28 september 2015.

4. OR är 15 år gammal. Han är medborgare i Algeriet och har sökt asyl i Sverige. Migrationsverket har anvisat honom till Arjeplogs kommun. Han har där placerats på ett hem för vård och boende, s.k. HVB-hem. Socialtjänsten i Arjeplog beslöt den 11 september 2015 att omedelbart omhänderta honom enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Beslutet har underställts förvaltningsrätten. Socialtjänsten har beslutat att placera honom på samma HVB-hem som tidigare.

5. Frågan i Högsta domstolen är om det finns tillräckliga skäl för häktning av OR.

Rättslig reglering

6. Enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken får den som är på sannolika skäl misstänkt för ett brott för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver häktas. Häktning får dock ske bara om det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk att den misstänkte

1. avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff,
2. genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning, eller
3. fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Därutöver krävs att skälen för häktning uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

7. En risk för att den misstänkte undandrar sig lagföring eller straff kan föreligga om den misstänkte i avsikt att undkomma förflyttar sig från sin boningsort eller den ort där han uppehåller sig, så att hans inställelse omöjliggörs eller försvåras. Någon sådan risk anses däremot inte finnas bara

för att den misstänkte under utrednings- eller rättegångstiden kommer att vara svår att anträffa om han inte häktas. Risken ska framstå som beaktansvärd och konkret (se prop. 1986/87:112 s. 102).

8. Risk att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet föreligger enligt lagmotiven när det är fråga om återfall i likartad brottslighet inom en kortare tidsrymd, innan man hinner lagföra personen för det aktuella brottet (se prop. 1986:87:112 s. 100 f.).

9. Om det på grund av den misstänktes ålder, hälsotillstånd eller någon annan liknande omständighet kan befaras att häktning skulle komma att medföra allvarligt men för den misstänkte, får häktning enligt 24 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken ske endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan ordnas. Den som är under 18 år får antas alltid lida allvarligt men av häktning (jfr prop. 1964:10 s.163). Som framgår av lagtexten ska prövningen avse frågan om det är uppenbart att betryggande övervakning inte *kan* ordnas, alltså inte om sådan övervakning faktiskt har ordnats (se NJA 2008 s. 81).

10. Den som är under 18 år får enligt 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare häktas endast om det finns synnerliga skäl. Det innebär att häktning av ungdomar får ske endast i undantagsfall (se prop. 1964:10 s. 163).

Bedömningen i detta fall

11. OR är på sannolika skäl misstänkt för de brott som åklagaren har angett.

12. Socialtjänsten har i samband med häktningen beslutat omhänderta OR med stöd av 6 § LVU och avser att placera honom på ett HVB-hem. Det finns

även ett handräckningsbeslut för verkställighet av omhändertagandet. Mot bakgrund av att han tidigare vid två tillfällen avvikit från HVB-hemmet måste det, trots den begränsade tid som nu återstår till huvudförhandlingen, anses finnas risk för att han undandrar sig lagföring.

13. OR är inte tidigare dömd för brott. Men han är åtalad för att under två olika tidsperioder ha begått tillgreppsbrott i samband med att han avvikit från sitt HVB-hem. Det finns därför en risk för att han på fri fot fortsätter sin brottsliga verksamhet.

14. De åtalade gärningarna har begåtts när OR har avvikit från sitt HVB-hem. Socialtjänsten avser att nu placera honom på samma hem. Det får anses uppenbart att den övervakning som för närvarande kan ordnas för honom inte är tillräckligt betryggande.

15. Frågan om det finns synnerliga skäl för häktning ska bedömas med hänsyn främst till den misstänktes ålder och brottslighetens allvar. Av betydelse är också styrkan i de särskilda häktningsskälen. Vid bedömningen ska särskild hänsyn normalt inte tas till att det återstår kort tid till huvudförhandlingen.

16. Det finns en betydande fara att häktning orsakar allvarlig psykisk skada på den som är endast 15 år gammal. Så unga personer bör därför häktas endast i sällsynta undantagsfall. De brott som OR är åtalad för är visserligen allvarliga men inte av det svårare slaget. Inte heller styrkan i de särskilda häktningsskälen medför att det föreligger synnerliga skäl för häktning.

17. OR ska därför inte längre vara häktad i målet.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Kerstin
Calissendorff, Göran Lambertz (referent), Ingemar Persson och Dag Mattsson
Föredragande justitiesekreterare: Ida Damgaard